

Noorderpoort

GEZONDHEIDSZORG EN WELZIJN
GRONINGEN

OPLEIDING MZ-BEGELEIDER/VERZORGENDE-IG

READER ZGKv

OBSERVEREN VAN
ZIEKTEVERSCHEIJNSELEN & ZIEKTEN
VAN DE HUID

Inhoudsopgave

1 Ziekteverschijnselen van de huid:

Kleurveranderingen

Veranderingen in het huidoppervlak

Veranderingen in de huidspanning

2 Ziekten van de huid:

Verwondingen

Decubitus

Eczeem

Infecties: steenpuist, nagelriemontsteking, koortsuitslag

Smetplekken

Casus mevrouw Jansen

Juist/Onjuist vragen

1 Ziekteverschijnselen van de huid

De volgende ziekteverschijnselen van de huid kun je tegenkomen bij zorgvragers:

- kleurveranderingen van de huid
- veranderingen in het huidoppervlak
- veranderingen in de spanning van de huid
- huiduitslag.

Kleurveranderingen van de huid

Als de huid een rode, bleke, blauwe, gele of zwarte kleur heeft is er iets aan de hand.

Een *rode kleur* ontstaat door verwijding van de bloedvaten in de huid. Dit kan komen door:

- opwinding of doordat iemand het erg warm heeft
- koorts
- aandoeningen, zoals couperose bij vrouwen of een 'drankneus' bij mannen.

Een *bleke kleur* kan ontstaan door:

- vernauwing van de bloedvaten in de huid (als iemand het erg koud heeft of bij heftige schrik)
- flauwvallen of shock (het bloed stroomt dan zoveel mogelijk naar de vitale organen, zoals hart en longen)
- bloedarmoede
- weinig of geen pigment.

Een *blauwe verkleuring* van de huid kan optreden bij een slechte long- of hartwerking. Dit duidt op een tekort aan zuurstof.

Een *gele huid* of *geelzucht* wordt meestal veroorzaakt door leverziekten. Bij geelzucht wordt eerst het oogwit geel. De gele kleur ontstaat door ophoping van de geelgroene gal-kleurstof in het bloed.

Een *bruine verkleuring* van de huid is meestal onschuldig: sproeten, ouderdomsvlekken of een moedervlek. Als een bruine vlek groter wordt of gaat bloeden, kan dit een teken van huidkanker zijn.

Een *zwarte verkleuring* van de huid kan het gevolg zijn van ernstige verbranding of van weefselversterf, bijvoorbeeld bij zorgvragers die suikerziekte hebben.

Veranderingen in het huidoppervlak

Hierbij gaat het om zwellingen of inzinkingen.

Zwellingen kunnen ontstaan door:

- insectenbeten
- ontstekingen
- gezwellen op of voelbaar onder het huidoppervlak, zoals een knobbeltje in de borst.

Een *ingezonken huid* kan het gevolg zijn van:

- vermagering
- uitdroging
- littekens.

Veranderingen in de spanning van de huid

De gezonde huid is soepel en elastisch. Als je de huid oppakt en weer loslaat, is de huid mooi glad. We spreken dan van een normale *spanning* van de huid.

Vermindering van de huidspanning

Bij *vermindering van de huidspanning* wordt de huid, als je hem oppakt en loslaat, minder snel weer glad. Dit is een belangrijk verschijnsel van *uitdroging*.

Als het lichaam vocht vasthoudt in de weefsels, voelt de huid zacht aan en kun je er putjes in drukken. Hierbij verplaats je het vocht even, want kort daarna zijn de putjes verdwenen. Dit noem je *oedeem*.

Verschijnselen van oedeem

Huiduitslag

Er zijn veel ziekten die gepaard gaan met huiduitslag. Dit betekent dat er veel soorten huiduitslag te zien kunnen zijn: bultjes, pukkeltjes en schilfers van verschillende kleur, grootte en vorm.

2 Ziekten van de huid

Huidziekten hebben grote invloed op de gezondheid, niet altijd omdat je er lichamelijk zo ziek van bent, maar omdat ze je belemmeren bij de omgang met anderen. Huidziekten kunnen anderen afstoten en sommige mensen zijn bang voor besmetting. Toch kun je beter naast iemand zitten met acne of eczeem, dan naast iemand met een flinke verkoudheid!

Een ander gevolg van huidziekten kan arbeidsongeschiktheid zijn, vooral als er afwijkingen aan de handen voorkomen. Soms zijn huidaandoeningen zo ernstig dat behandeling door de huisarts of huidarts (dermatoloog) noodzakelijk is.

Enkele huidziekten waarmee je te maken kunt krijgen zijn:

- verwondingen
- decubitus
- eczeem
- steenpuisten
- nagelriemontsteking
- koortsuitslag
- smetplekken.

Verwondingen

Als er geweld van buitenaf op de huid inwerkt, treedt een verwonding op. Een verwonding is meestal snel te herkennen: de huid is beschadigd en bijna altijd is sprake van bloedverlies naar buiten. Je spreekt dan van een *open wond*. Dit gebeurt bijvoorbeeld als je je in de vingers

Open wond

snijdt of als je gebeten wordt door een hond. Alleen een oppervlakkige schaafwond bloedt niet.

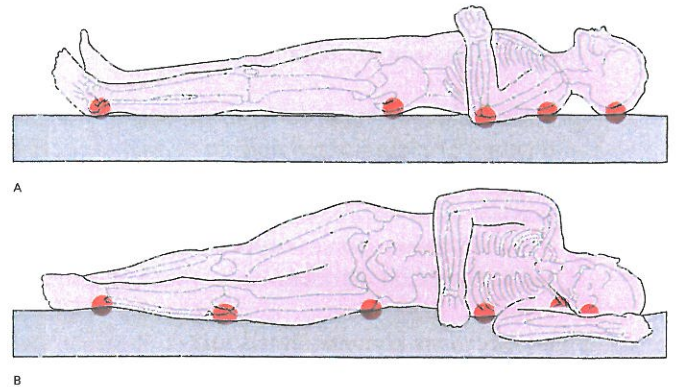
Bij een open wond pas je eerst eerste hulp toe: de wond even laten doorbloeden om vuil te verwijderen, de bloeding stelpen, de wond schoonmaken en/of ontsmetten en verbinden. Bij kleine snijwonden of schaafwonden is dit meestal voldoende. Een grotere of mogelijk vuile wond, bijvoorbeeld door een hondenbeet, moet door een arts behandeld worden.

Bij een *gesloten wond* is de opperhuid niet kapot. Er kan zich onderhuids bloed ophopen: je krijgt een *blauwe plek* of een *bloeduitstorting*. Andere gesloten wonden zijn kneuzing, verstuiking, ontwrichting, botbreuk en inwendige bloedingen.

Decubitus

Als de doorbloeding van de huid tekortschiet, kan *decubitus* of *doorliggen* ontstaan. Dit gebeurt vooral op plaatsen waar bot dicht onder de huid zit en/of de huid dun is

Bij decubitus worden de kleine huidbloedvaatjes dichtgedrukt. Hierdoor gaat de conditie van de huid achteruit en kan het weefsel afsterven. Eerst wordt het onderhuids bindweefsel aangetast, pas later breekt de decubitus naar de

Plaatsen waar decubitus voorkomt

oppervlakte door en ontstaat een *decubituswond* of *doorligplek*. Decubitus verloopt als volgt

- 1 Dreigende decubitus: roodheid van de huid, die niet verdwijnt als de druk wordt weggenomen.
- 2 In de rode plek ontstaat een wondje, dat alleen de opperhuid aantast.
- 3 De wond strekt zich naar de diepte uit tot in het onderhuids bindweefsel.
- 4 Een diepe wond met daarin dood weefsel, waardoor spieren, pezen, botten of gewrichten bloot komen te liggen.

Decubitus komt regelmatig voor bij zorgvragers die bedrust en/of bewegingsbeperking hebben. Denk bijvoorbeeld aan mensen die geopereerd zijn en mensen met een lichamelijke handicap of chronische ziekte. Bij deze zorgvragers moet je decubitus proberen te voorkomen. Als je als helpende verschijnselen van dreigende decubitus opmerkt, moet je dit direct melden. Er kunnen dan maatregelen getroffen worden om decubitus te voorkomen.

Eczeem

Bij *eczeem* is sprake van een ontsteking van de opperhuid en de lederhuid. Een eczeem is vaak langdurig aanwezig. De verschijnselen van eczeem zijn:

- jeuk
- roodheid met zwellen van de huid
- blaasjes.

Er zijn veel soorten eczeem. Als helpende kun je te maken krijgen met contacteczeem.

Contacteczeem ontstaat door regelmatig contact van de huid met een stof waarvoor je overgevoelig bent: nikkel, cosmetica, pleisters, schoonmaakmiddelen of rubber handschoenen.

Dit eczeem kun je tegengaan door het vermijden van de stoffen waarvoor je overgevoelig bent. Soms is het eczeem zo ernstig dat er niets anders op zit dan te stoppen met werken.

Steenpuist

Een *steenpuist* is een ontsteking van een haarzakje, waarbij zich pus vormt. Een steenpuist is pijnlijk en geeft veel ongemak. Soms ligt er een aantal steenpuisten dicht bij elkaar. Dit noemt men een *negenoo*.

Steenpuisten komen vaak voor in de nek, de bilstreek, op de onderbenen en soms in het gezicht. Ze komen vaker voor bij zorgvragers met een verminderde weerstand. Als je zelf een steenpuist hebt, moet je dat melden bij de verantwoordelijke van dienst. Er bestaat namelijk veel besmettingsgevaar.

Nagelriemontsteking

Door een wondje aan de nagelriem, bijvoorbeeld door verkeerd knippen van de nagels of nagelbijten, kan een *nagelriemontsteking* of *omloop* ontstaan. De vinger wordt dik, vuurrood en je voelt een kloppende pijn. Ook is er vaak pusvorming. Ook nagelriemontsteking moet je melden, omdat het zeer besmettelijk is.

Koortsuitslag

Bij verminderde weerstand kun je *koortsuitslag* of een *koortslip* krijgen. Deze jeukende, storende blaasjes rondom je mond worden veroorzaakt door een herpesvirus. Koortsuitslag is ook besmettelijk. Vooral bij baby's moet je oppassen dat je ze niet besmet. Je mag een baby niet knuffelen als je last hebt van een koortslip!

Smetplekken

Op plaatsen waar huiddelen langdurig contact met elkaar maken, kan het zweet niet weg en raakt de huid te vochtig en te warm. Op zulke broeierige plaatsen kan een schimmelinfectie ontstaan. De plek van de infectie is donkerrood en kleverig, vandaar de naam *smetplekken*. Deze doen pijn en geven jeuk.

Smetplekken ontstaan vooral onder de borsten, in de bilspleet en in de liezen. Ze komen het meest voor bij dikke mensen en bij mensen met een verminderde weerstand. Je kunt smetplekken voorkomen door de genoemde gebieden goed droog te houden.

OPDRACHT 1

(Toepassen)

Lees het onderstaande verhaal. Beantwoord daarna de vragen.

Gisteren is mevrouw Jansen overleden, 96 jaar oud. Ons kasplantje:

Ze was zo tenger, dat je haar, wanneer het bed verschoond moest worden, in je armen kon tillen, terwijl de ander de lakens met matjes eronderdoor schoof. Dan was ze heel dicht bij je met haar zachte blauwe ogen, die je alleen maar aankeken, want dat was het enige, dat ze nog kon. (...)

Ze was de oudste uit een gezin met twaalf kinderen, die ze allemaal had overleefd. Sterk was ze, ijzersterk. Ze werd eigenlijk nooit ziek; ze leefde door, kijkend en kreunend. Kijkend ook naar haar even oude man, die haar elke middag bezocht; haar vastpakte, kusjes gaf en ook graag zag dat zijn vrouw regelmatig naar de kapper werd gebracht. Haar dunne muisgrijze haar werd dan gewikkeld op tientallen harde plastic rollers, die het haar strak wegtrrokken bij de witte slapen. (...)

Och, en als mevrouw dan weer terugkwam, dan was er altijd wel een goedbedoelende welzijnswerker, die het effect nog meer wilde vervolmaken en de nagels van de handen, die alleen maar 96 jaar hard gewerkt hadden voor elf zusjes en broertjes, van nagellak voorzag.

Ach, ach. Dat hoeft nu gelukkig allemaal niet meer. 't Is voorbij. Vredig ligt ze eindelijk, na een leven waarvan wij slechts het allerlaatste deel kennen, tussen de lakens. (...) De witte wimpers dekken de zachte wangen. Het grijze haar is voorzichtig geborsteld en ligt als een krans om haar smalle hoofd. Mevrouw Jansen hoeft niet meer naar de kapper.

(Bron: Maya Bouma, in *Tijdschrift voor verzorgenden*)

- Welke uiterlijke veranderingen (figuur, huid, haar) treden op door veroudering?
- Wat is de oorzaak van deze veranderingen?
- Waarom zouden de mensen die mevrouw Jansen zorg verlenen haar uiterlijke verzorging zo belangrijk vinden?
- Op welke huidziekte moest men erg bedacht zijn bij mevrouw Jansen? Waarom?

OPDRACHT 2

(Terugkijken)

Zijn de volgende uitspraken juist of onjuist?

- De volgorde – van groot naar klein – waarin het menselijk lichaam is opgebouwd, is: orgaanstelsel – orgaan – weefsel – cel.
- Alle cellen hebben dezelfde bouw en dezelfde taken.
- Bij de bevruchting bepaalt de eicel van de moeder het geslacht van het kind.
- De achteruitgang van weefsels en organen bij oudere mensen ontstaat doordat cellen die afsterven niet meer allemaal worden vervangen door nieuwe cellen.
- De lagen van de huid – van buiten naar binnen – zijn: lederhuid, opperhuid, onderhuids bindweefsel.
- De huid speelt een belangrijke rol bij de temperatuurregeling van het lichaam.
- Alle holle organen zijn aan de buitenkant bekleed met slijmvlies.
- Haren en nagels zijn dood weefsel.
- Zweetklieren, talgklieren en melkklieren horen tot de klieren zonder afvoerbuis.
- Na het werk moet je je wassen met desinfecterende zeep.
- De belangrijkste manier om kruisbesmetting te voorkomen is handen wassen.
- Een shampoo die veel schuimt, wast je haar beter schoon.
- De beste nagelverzorging bestaat uit korte, glad afgeknipte nagels zonder nagellak.
- Een goede vraag aan een zorgvrager die erg bleek ziet is, of ze het misschien koud heeft.
- Als je putjes in de huid kunt drukken die ook weer verdwijnen, heeft de zorgvrager last van oedeem.
- Contacteczeem is een besmettelijke ziekte.
- Bij een gesloten wond ontstaat geen bloeding.
- Als je je in je vinger hebt gesneden, kun je er het beste direct een pleister op plakken.
- Het eerste teken van decubitus is een oppervlakkig wondje van de huid.
- Als je een steenpuist of nagelriemontsteking hebt moet je dit op je werk melden.